

12.8.2011

Dnro 557/4/11

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Tapio Rätty

TOIMEENTULOTUKIPÄÄTÖS ON ANNETTAVA TIEDOKSI TUKEA HAKENEELLE

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 9.2.2011 lähettämässään sähköpostissa Rovaniemen sosiaali- ja terveystoimen menettelyä sosiaalihuoltoon ja toimeentulotukeen liittyvien hakemusten käsittelyssä. Kantelija kertoi kirjeessään, että avo- ja avioliitossa olevien toimeentulotukiasiakkaiden hakemukset käsitellään vain miehen nimellä. Hän kertoi vielä, että hakemuksen perusteella maksettava taloudellinen tuki maksetaan avo- ja avioliitossa miehen tilille.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeet

Toimeentulotuen suuruus määräytyy toimeentulotukilaissa tarkoitetun perheenjäsenten yhteisten tulojen ja menojen perusteella. Toimeentulotukilain 3 §:n mukaan perheellä tarkoitetaan yhteistaloudessa asuvia vanhempia, vanhemman alaikäistä lasta ja ottolasta, aviopuolisoita sekä miestä ja naista, jotka elävät avioliitonomaisissa olosuhteissa. Toimeentulotuki maksetaan toimeentulotukilain 16 §:n mukaan tuenhakijalle käytettäväksi hänen ja hänen perheensä elatukseen. Toimeentulotuki voidaan mainitun lainkohdan mukaan erityisestä syystä maksaa muullekin perheenjäsenelle kuin hakijalle.

Toimeentulotukiasiassa toimeentulotukeen osallinen on jokainen perheenjäsen, jota päätös koskee. Siten molemmat toimeentulotukilain 3 §:n tarkoittamaan perheeseen kuuluvat avo- tai aviopuoliset voivat hakea toimeentulotukea sekä hakea päätöksiin asianosaisina oikaisua tai muutosta valittamalla. Perheenjäsenten yhteenlaskettujen tulojen ja menojen perusteella myönnetty toimeentulotuki maksetaan hakijalle, ellei sitä, kuten edellä on todettu ole erityistä syytä maksaa toiselle perheenjäsenelle.

Perustuslain 21 §:n mukaan hyvän hallinnon periaatteisiin sisältyy muun muassa oikeus saada perusteltu päätös asiassa.

Hallintolain 54 §:n mukaan viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Hallintolain 56 §:n 1 momentin mukaan tiedoksianto toimitetaan henkilölle itselleen tai tämän lailliselle edustajalle. Säännöksen 2 momentin mukaan asiassa, joka koskee kahta tai useampaa asianosais-

ta yhteisesti, tiedoksianto toimitetaan yhteisessä asiakirjassa ilmoitetulle yhdys henkilönä toimivalle asianosaiselle. Tämän vastaanottajan on ilmoitettava tiedoksisaannista muille allekirjoittajille.

Tasa-arvolain 7 §:n mukaan syrjintä välittömästi tai välillisesti sukupuolen perusteella on kielletty.

3.2

Selvitys

Rovaniemen sosiaali- ja terveystoimen selvityksestä ilmenee, että toimeentulotuki myönnetään hakemuksesta ja perheen puolesta hakemuksen voi tehdä kuka tahansa perheen täysivaltaisista jäsenistä. Selvityksen mukaan tämä tarkoittaa muun muassa jompaakumpaa avo- tai aviopuolisoista. Hakemus kirjataan Rovaniemen sosiaali- ja terveystoimen tietojärjestelmään (myöhemmin Efficasiakastietojärjestelmä) perheen päämiehen nimellä.

Selvityksen mukaan Rovaniemen kaupungin toimeentulotuen käsittelyssä käytäntönä on se, että perheen miespuolinen jäsen merkitään päämieheksi Efficasiakastietojärjestelmään. Asiakastietojärjestelmästä tulostetaan päätös miehen nimellä ja päätökset lähetetään postitse tietojärjestelmästä tulostuvan päämiehen nimellä. Päätöksen tiedoksianto tulostuu myös päämiehen nimellä. Tiedoksianto voidaan tulostaa myös puolison nimellä, mikäli hakijoiden tilanne sitä vaatii.

Selvityksen mukaan toimeentulotuki on ruokakuntakohtainen ja asiakastietojärjestelmässä voi olla vain yksi avoin toimeentulotuen selvitys tai palvelu kerrallaan aktiivisena perheelle. Selvityksen mukaan tästä syystä perheellä voi olla vain yksi päämies.

Perheenjäsenten kummankin jäsenen tilinumerotiedot tallennetaan asiakastietojärjestelmään ja mahdollinen toimeentulotukivaje maksetaan hakijoiden hakemuksessaan ilmoittamalle tilille. Selvityksen mukaan toimeentulotukena myönnettävä vaje voidaan jakaa pääluvun mukaisesti ja maksaa kummankin tilille tai maksaa hakijoiden antamalla suostumuksella toimeentulotuesta aiheutuvien menojen suorittamiseen esimerkiksi suoraan vuokranantajalle.

3.3

Arviointia

Rovaniemen sosiaali- ja terveystoimen sosiaalipalvelukeskuksen se käytäntö, että perheen miespuolinen jäsen merkitään aina päämieheksi sosiaalipalvelukeskuksen käytössä olevaan Efficasiakastietojärjestelmään ja että tehty toimeentulotukea koskeva päätös lähetetään postitse tietojärjestelmässä tälle päämieheksi merkitylle henkilölle riippumatta siitä, kuka tuenhakijana tosiasiasa on, on mielestäni hallintolain ja myös tasa-arvolain vastaista. Koska toimeentulotukihakemuksentehnyt nainen katsotaan asianosaiseksi muutoksenhaussa, toimeentulotukipäätöksen lähettäminen aina miehen nimellä merkitsee tosiasiasa sitä, että laissa asianosaiselle turvatut oikeudet saada tieto päätöksestä ja oikeus hakea siihen muutosta vaarantuu mielestäni merkittävästi.

Näkemykseni mukaan toimeentulotukipäätöksiin, kuten muihinkin sosiaalihuollon yksilöpäätöksiin tulee merkitä hakijaksi se henkilö, joka tosiasiasa on hakenut palvelua tai kuten tässä tapauksessa toimeentulotukea. Se seikka, että toimeentulotuki määrätään perheenjäsenten tulojen, menojen ja varojen perusteella ei oikeuta viranomasta tekemään päätöstä valitsemansa perheen päähenkilön nimellä silloin, kun hakijana on joku muu perheenjäsen. Rovaniemen sosiaali- ja terveystoimen selvityksestä ilmenee, että tietojärjestelmässä määritelty ns. päämiesasema riippuu tosiasiasa hakijan sukupuolesta. Mielestäni tällainen käytäntö on tasa-arvolain vastaista.

Rovaniemen palvelukeskuksen selvityksestä ilmenee, että toimeentulotuki voidaan maksaa toimeentulotukihakijoiden esittämällä tavalla joko miehen tai naisen tilille. Tältä osin kirjoitus ei anna aihetta puoleltani enempään.

Saadun selvityksen mukaan kantelija asioi Rovaniemen sosiaalipalvelukeskuksessa 8.2.2011 yhdessä avopuolionsa kanssa. Kantelijaa ja hänen avopuolisoaan on siten pidetty sosiaalipalvelukeskuksessa toimeentulotukilain 3 §:n tarkoittamana perheenä. Toimeentulotukihakemuksen allekirjoitti selvityksen mukaan kantelijan avopuoliso. Näkemykseni mukaan tältä osin asiassa on toimittu toimeentulotukilain ja hallintolain mukaisella tavalla.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsitykset toimeentulotukea koskevan päätöksen tekemisestä ja päätöksen tiedoksiannosta Rovaniemen kaupungin sosiaali- ja terveystoimen tietoon. Pyydän, että Rovaniemen kaupungin sosiaali- ja terveystoimi ilmoittaa minulle 31.12.2011 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt korjatakseen havaitsemani puutteet tietojärjestelmissä.